

УДК 330.3+502/504

ЗЕЛЕНЕ ПРОМИСЛОВЕ ЗРОСТАННЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНА МОДЕЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ: МІЖНАРОДНИЙ І НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

А.В. Ямчук,
Л.А. Кургузенкова, канд. екон. наук

Постановка проблеми. Світові фінансово-економічна, енергетична й екологічна кризи яскраво продемонстрували нестійкість сучасної фінансово-економічної системи, тому з особливою гостротою постало перед світовою спільнотою завдання пошуку альтернативної моделі досягнення економічного зростання з урахуванням факторів екологічної безпеки. На Конференції Організації Об'єднаних Націй зі сталого розвитку у 2012 р. (Ріо +20) [7] пріоритетним напрямом, здатним забезпечити баланс еколого-економічного розвитку кожної країни, зокрема і суспільства в цілому, визнано Концепцію зеленого зростання [13]. Уряди країн усього світу перебувають у пошуку шляхів перетворення цієї концепції у змістовну рамкову політику, яка б сприяла економічному зростанню, одночасно посилюючи заходи із захисту навколишнього середовища і забезпечуючи соціальний прогрес.

Отже, дослідження теоретичних аспектів зеленого зростання як альтернативної моделі економічного розвитку суспільства слід вважати вельми доцільними й актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню вивчення теоретичних і практичних

аспектів зеленого зростання на світовому й регіональному рівнях присвячені дослідження Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), Міжурядового форуму з питань зеленої економіки (Програма Організації Об'єднаних Націй з питань навколишнього середовища – UNEP), Міжнародної торгової палати з питань зеленої економіки, Економічної і соціальної комісії Азії і Тихого океану (ЕСКАТО). Однак в Україні наукових досліджень щодо питань зеленого зростання на рівні галузей національного господарства і на рівні вітчизняних промислових підприємств недостатньо. Це загрожує небезпекою еколого-економічного занепаду країни.

Мета статті – дослідження теоретичних аспектів зеленого зростання, зокрема економічних категорій: зелене промислове зростання й екологічно чисте виробництво, а також принципів зеленого зростання, інструментів їхньої реалізації; здійснення аналізу зарубіжного досвіду формування інституційної підтримки розвитку зеленого промислового зростання.

Виклад основного матеріалу. У працях зарубіжних учених зустрічаються різні ви-

значення поняття «зелене зростання», поряд з яким використовуються такі терміни, як «зелена економіка» (green economy), «зелена промисловість» (green industry) та ін.

За визначенням Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), зелене зростання – це виявлення найбільш екологічно чистих джерел зростання економіки, розвиток нових еко-орієнтованих галузей, створення робочих місць і технологій з одночасним управлінням структурними змінами для переходу до зеленої економіки [3, с. 8]. Економічна і соціальна комісія для Азії і Тихого океану (ЕСКАТО) визначає зелене зростання як стратегію сталого розвитку, спрямовану на поліпшення екологічної ефективності виробництва і споживання і сприяння зеленій економіці [12]. Зелена економіка, за визначенням UNEP, спрямована на поліпшення добробуту і соціальної рівності в суспільстві за одночасного значного зменшення ризиків для довкілля й екологічного дефіциту [4]. Цільова Група Міжнародної торгової палати з питань зеленої економіки так трактує цей термін «... це економіка, в якій економічне зростання і відповідальність за навколишнє середовище функціонують разом, посилюючи один одного, одночасно підтримуючи прогрес у питанні соціального розвитку». Ця Група визначила, що концепція зеленого зростання ґрунтується на таких чотирьох принципах:

- *еко-ефективності*, що передбачає максимізацію корисних властивостей товарів і послуг при одночасній мінімізації впливу на навколишнє середовище протягом усього життєвого циклу продукції;

- *ресурсозбереження*, заснованого на прийнятті управлінських рішень з урахуванням необхідності збереження природних ресурсів;

- *єдності*, що передбачає узгодженість дій усіх суб'єктів національної економіки, які беруть участь у процесі розвитку;

- *міжсекторальності* – означає залучення представників різних верств суспільства до процесу прийняття рішень.

Отже, вирішальну роль у переході до зеленої економіки має відігравати концепція екологічно чистого виробництва. У розвинутих європейських країнах більше половини національного доходу дає промислова діяльність, проте вона негативно впливає на довкілля, оскільки, використовуючи сировину й енергію, зокрема невідновлювані природні ресурси, здійснює викиди в навколишнє середовище. В екологізації виробничої діяльності промислових підприємств вбачається можливість комплексного вирішення екологічних і економічних проблем. Реалізація концепції екологічно чистого виробництва (ЕЧВ) надасть можливість скорочувати викиди шкідливих речовин, мінімізувати ризик завдання шкоди здоров'ю людей і довкіллю, зберігати й відновлювати природно-ресурсний потенціал. Крім того, це сприятиме створенню передумов для реалізації стратегії постіндустріального розвитку економік країн світу на інноваційних принципах підвищення їхньої конкурентоспроможності, а також зміцненню національної безпеки.

UNEP визначає ЕЧВ як модель застосування інтегрованої стратегії запобігання забрудненню середовища щодо виробничих процесів, продукції і послуг, враховуючи енергоспоживання та водоспоживання з метою скорочення викидів (скидів) шкідливих речовин, обмеження створення відходів, мінімізації ризику завдання шкоди здоров'ю людей і довкіллю [17, с. 177]. У 1989 р. департаментом «Технологія, індустріалізація й економіка» UNEP було розроблено стратегію екологічно чистого виробництва й одночасно ухвалено Міжнародну декларацію з чистого виробництва. Стратегія екологічно чистого виробництва, більш відома як стратегія зеленого промислового зростання (ЗПЗ), широко впроваджується у західних країнах світу.

Однією з перших реалізовувати програми ЕЧВ почала Польща (1991 р.) (наприкінці 1999 р. 210 польських компаній мали спеціальний сертифікат експертів чистого ви-

робництва); пізніше – Норвегія, Голландія, Австрія, Данія, Франція, США, Словаччина, Чехія, Литва, Росія, Китай. Екологічно чисте виробництво широко пропагується на багатьох міжнародних форумах, наприклад, OSPAR (Осло-Паризька) конвенція з Північно-Східної Атлантики (Convention for the Northeast Atlantic), Декларація Північного моря (North Sea Declaration), Барселонська конвенція середземноморського регіону (Barcelona Convention for the Northeast Atlantic) тощо [17, с. 177].

Необхідність розвитку, удосконалення і поширення застосування стратегії зеленого промислового зростання в Україні зумовлено пріоритетами, визначеними в багатьох документах, таких як: Конвенція ООН з навколишнього середовища та розвитку (1992 р.); «Декларація тисячоліття» ООН (2000 р.); матеріали Всесвітньої зустрічі на вищому рівні зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі (2002 р.); а також чинний Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» (2001), Постанова Верховної ради України «Про рекомендації парламентських слухань щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства в Україні» (2003 р.), «Національна концепція впровадження та розвитку екологічно чистого виробництва в Україні» яка подана як законопроект до Кабінету Міністрів України (2005 р.), Закон «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (2011), Концепція реформування державної політики в інноваційній сфері (2012) тощо.

Варто відзначити, що успішний розвиток промисловості на основі переходу на засади чистого виробництва можливий лише за умови відповідного інституційного забезпечення. Тому на особливу увагу заслуговує аналіз зарубіжного і вітчизняного досвіду стосовно формування інституційної підтримки розвитку зеленого промислового зростання і вироблення відповідних рекомендацій для України.

Фундаментальне обґрунтування факту, що економічне зростання є результатом реформ в

інституційному середовищі країни, міститься в дослідженнях лауреата Нобелівської премії Д. Норта [4]. Учений стверджує, що інституції є визначальним чинником довгострокового розвитку країни: «Ефективна організація економіки – ключ до економічного зростання. Її наслідком є встановлення такої інституційної структури і структури прав власності, які створюють стимули для напряму індивідуальних економічних зусиль у русло видів економічної діяльності, що зближують індивідуальну норму прибутку з суспільною» [18, с. 164]

Проблеми формування інституційних факторів і оцінки їхнього впливу на функціонування економічних систем досліджуються в працях таких видатних учених, як Дж. Б'юкенен, М. Вебер, Т. Веблен, Т. Еггертссон, Р. Коуз, Д. Норт, М. Туган-Барановський, Й. Шумпетер та ін. Незважаючи на численні наукові розробки з питань інституціоналізації економічних процесів, важливими і поки що достатньою мірою не вирішеними є проблеми інституціонального забезпечення управління еколого-економічним розвитком промисловості зокрема, крізь призму впровадження екологічно чистих технологій.

Засновник інституціоналізму Т. Веблен дав узагальнене визначення інститутів як комплексу звичних способів мислення і загальноприйнятих правил поведінки, офіційних і неофіційних правил гри, способів ведення справ і керування трансакціями [6]. З позицій концепції зеленого промислового зростання інститут – це стійка система формальних і неформальних норм і правил, а також механізмів їхньої підтримки, яка забезпечує координацію взаємодії організації із зацікавленими сторонами в процесі їхньої взаємовигідної співпраці. Інститути зеленого промислового зростання – це інститути сучасного суспільства, функціонування яких дає змогу реалізовувати стратегію взаємодії суб'єктів господарської діяльності з навколишнім середовищем, що ґрунтується на активній і цілеспрямованій реалізації еко-інновацій на різних стадіях

технологічного процесу виробництва. Формування інституційного середовища зеленого промислового зростання є необхідною передумовою розбудови засад сталого розвитку на різних економічних рівнях.

Нині в багатьох розвинутих країнах світу сформовано засади зеленого промислового зростання і створено відповідні органи, завданням яких є інституційна підтримка процесу.

Дослідженням встановлено, що в більшості країн ЄС, зокрема в Німеччині, законодавчо введена система податків, які накладаються на природокористувачів і забруднювачів навколишнього середовища [5, 9]. Починаючи з 70-х років у цій країні були прийняті закони, що стосуються охорони навколишнього середовища і мають економічну спрямованість [9], зокрема: закон про податок на скидання стічних вод (розмір податку залежить від ступеня забруднення стічних вод); закон про запобігання створення і стимулювання переробки відходів. У законі йдеться про утилізацію відходів, містяться вимоги до їхньої переробки і транспортування, а також встановлюється розмір штрафів за порушення цих вимог. Таким чином, Німеччина стимулює впровадження ресурсозберігаючих і безвідходних технологій через систему прямих нормативних платежів за забруднення навколишнього середовища і непрямих – через оподаткування. Саме тому вона одна з перших країн ЄС вийшла на міжнародний ринок екологічної техніки [5].

З точки зору впровадження зелених принципів у всіх секторах економіки безсумнівно цікавим є досвід Німеччини щодо створення замкнутого виробничого циклу без відходів. Так, ФРН є світовим лідером за обсягами переробки відходів і використання їх як вторинної сировини. Крім того, завдяки розвитку й активному використанню зелених технологій Німеччина посідає перше місце у світі за обсягами торгівлі екологічно безпечною продукцією. Частка ФРН у загальному обсязі світової торгівлі відповідною продукцією ста-

новить 16%. При цьому на частку Німеччини припадає 2/3 світового ринку автоматизованих систем сортування сміття, 90% – ринку біогазових установок [10]. Крім того, завдяки розвитку зелених технологій Німеччині вдалося істотно знизити рівень емісії парникових газів: відповідний показник 2010 р. на 25% нижче рівня 1990 р.

Варто відзначити, що впровадження зелених технологій в енергетиці Німеччини супроводжується активною пропагандистською діяльністю, яка охоплює практично все населення країни. Заняття з альтернативної енергетики з роз'ясненням її важливості для економіки й екології, видів і принципів дії пристроїв, що працюють на відновлювані джерела енергії (ВДЕ), організовані дуже широко - в дитячих садах, школах і ВНЗ. Тема відновлюваної енергетики займає важливе місце в телевізійних передачах, у публічних політичних дискусіях і виступах керівництва країни.

Американська модель екологічного регулювання базується на основному законодавчому акті – «Національному законі про екологічну політику» («National Environmental Policy Act») [2], згідно з яким найважливіше місце приділяється екологічній експертизі господарських проєктів, тобто державному регулюванню у США підлягають практично всі природні об'єкти і ресурси. У США багато екологічних проблем вважаються проблемами економічними, тому для їхнього вирішення використовується і відповідний понятійний апарат наукового аналізу. У результаті всі питання, пов'язані з процесами управління природокористуванням, перетинаються з проблемами ефективності їх використання, а питання отримання переваг від природокористування – з питаннями справедливого розподілу природних благ. Так, у цій країні природоохоронна політика характеризується жорсткими податковими, правовими і штрафними санкціями, що сприяє наповненню природоохоронних фондів.

Унікальним у галузі екологічних інновацій є досвід Швеції, яка є світовим лідером з використання ВДЕ і місцевих видів палива. Уряд країни активно впроваджує зелені принципи в усіх секторах економіки. Енергоефективність і відновлювані енергоресурси розглядаються як національні пріоритети і інтегровані в політику в галузі енергетики й охорони навколишнього середовища.

Крім того, можна відзначити шведський досвід з переробки побутових відходів і отримання електричної і теплової енергії. У Швеції утилізується в цілому 96% побутових відходів, що є одним із найвищих показників у світі. Домовласникам пропонуються податкові пільги в разі використання відновлюваних джерел енергії. Зменшуються податки і для автовласників, які використовують для своїх автомобілів екологічно чисті види палива. Їм пропонуються також безкоштовні місця на міських парковках.

Швеція займає лідируючі позиції у світі і за показником використання біопалива у транспорті. Використання етанолу і біодизеля стимулюється за допомогою податкового регулювання (звільнення від енергетичного податку, зниження податків на «чисті» автомобілі). Уряд прийняв постанову про те, що всі великі автозаправні станції повинні продавати щонайменше один вид біопалива.

Дослідження міжнародного досвіду формування інституцій підтримки розвитку еко-інновацій показало, що території, які інвестують кошти в інновації і в найефективніший спосіб використовують на ринку їхні ідеї, з часом перетворюються на райони зосередження робочих місць з найвищою заробітною платою, з найрозвиненішою економікою і з найвищою якістю життя. Так, для спрямування зусиль уряду на впровадження інновацій в провінції Канади Онтаріо було створено Міністерство наукових досліджень і інновації [11]. Також у провінції Онтаріо уряд впроваджує програму зі створення центрів передового досвіду (ЦПДО), покликану зміцнити зв'язки між

науковими установами і промисловістю у сфері проведення досліджень. Мережа ЦПДО допомагає зменшити розрив між науковими дослідженнями і ринком – об'єднуючи університети, промисловість і органи влади, щоб допомогти у впровадженні наукових і технологічних розробок на підприємствах. У межах програми діє п'ять таких центрів [8, с. 57] серед яких:

- *Центр передового досвіду у сфері екологічних технологій.* Залучає фірми, клієнтів і партнерів із наукових кіл до співпраці в таких ринково-орієнтованих стратегічних бізнесових напрямках, як сталє сільське господарство, технології очищення води, управління відходами, технології очищення повітря, управління ресурсами;

- *Центр передового досвіду у сфері енергетики.* Зосереджує зусилля на енергетичних питаннях, узгоджених із інтересами промисловості. Його основними цільовими напрямками є: енергетичні ринки (дослідження балансу попиту й пропозиції, цін на енергію, енергозбереження й ефективність, управління попитом і поведінкою споживачів); енергетичні системи (дослідження, розроблення і демонстрація інтегрованих мереж передавання, розподілу й використання енергії); новітні енергетичні технології: дослідження (розроблення і демонстрація інноваційних енергетичних технологій);

- *Центр передового досвіду у сфері матеріалів і виробництва.* Пропонує: доступ до дослідницької інфраструктури, включаючи приміщення, обладнання, персонал і досвідчені групи дослідників; інтерактивну мережу учасників з промислових і наукових кіл; студентів, які пройшли підготовку у сферах новітніх знань і технологій; можливості участі в широкому спектрі дослідницьких ініціатив, ураховуючи консорціуми й партнерські проекти; великий досвід у сфері захисту прав інтелектуальної власності й управління проектами, технології й ноу-хау у сфері комерціалізації й ліцензування.

• Центри виконують функцію інституцій з нагромадження зразків найкращої практики за кожним із визначених вище напрямів, що дає змогу підтримувати на високому рівні конкурентоспроможність провінції Онтаріо в міжнародних масштабах.

На увагу заслуговує також досвід Угорщини щодо формування інституцій підтримки зеленого промислового зростання. Так, в Угорщині розвинута і консолідована мережа промислових парків, метою яких є забезпечення сучасних інфраструктури, послуг і професійної підготовки для діяльності виробничих підприємств. Зараз промислові парки забезпечують 26% вітчизняного промислового виробництва Угорщини і майже 40% промислового експорту [1]. Вони відіграють важливу роль не тільки в зростанні промислового виробництва і створенні відповідних робочих місць, але також і у використанні сучасних технологій і виробничих методів.

У Росії, хоча базові принципи зеленої економіки вже знайшли своє відображення в ряді стратегічних документів, прийнятих в останнє десятиліття і спрямованих на підвищення енергоефективності, переробку і повторне використання матеріалів і ресурсів, скорочення ринкових диспропорцій, реалізацію заходів фінансової і податкової політики, які стимулюють зниження антропогенних викидів, проте недосконалість законодавства і відсутність комплексу економічних стимулів і директивно-адміністративних заходів є стримуючими факторами на шляху впровадження зелених принципів у російську економіку. Так, існуюча зараз плата за негативний вплив виробничої діяльності підприємств на довкілля є мінімальною і не індексувалась з 1991 р. Крім того, слід відзначити відсутність механізму ліквідації накопиченого екологічного збитку, умов для створення бізнес-середовища у сфері переробки й утилізації відходів. Практично ліквідовано інститут державної екологічної експертизи, оскільки він регулює діяльність тільки 5% усіх об'єктів.

В Україні нині занадто повільно здійснюється переорієнтація виробничого потенціалу на новітні інноваційні технології, нові природоохоронні методи управління виробництвом. Корпоративна культура виробництва і споживання в Україні зумовлює утворення майже 90% відходів від первинно використаних ресурсів. З позитивних зрушень у напрямі зеленого зростання варто відзначити такі дії.

У лютому 2007 р. UNIDO й Урядом України було підписано Проект «Започаткування і функціонування програми екологічно чистого виробництва в Україні». Виконавцем першого етапу проекту був визначений Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». З липня 2007 р., експерти UNIDO розпочали навчальні семінари для фахівців – кандидатів у національні експерти з екологічно чистого виробництва. З метою практичного засвоєння курсу було відібрано сім підприємств для впровадження пілотних проектів, а саме: ТОВ СП «Укрінтерм»; Київський міський молочний завод (ВАТ «Вімм-Білл-Данн Україна»); Національний університет біоресурсів і природокористування України («Агрономічна дослідна станція»); ДП ВО «Київприлад»; ВАТ КМЗ «Магістраль» ім. М.П. Шульгіна; Державне підприємство «Дарницький вагоноремонтний завод»; ЗАТ «Київський склотарний завод» [15]. Мета проекту – підвищити обізнаність і свідомість працівників підприємств у сфері екологічно чистого виробництва; отримати фінансові й екологічні зиски на підприємстві; мінімізувати створення відходів і викидів; створити на підприємстві умови для постійної дії програми з екологічно чистого виробництва.

Проте Україна поки що не підписала «Міжнародну декларацію більш чистого виробництва», яка була прийнята міжнародною спільнотою ще в 1999 р. й не приєдналась до виконання її вимог. Більш того, питання законодавчого забезпечення цього напрямку поки що є відкритим.

У системі Національної академії наук України у 2005 р. започатковано ініціативу розробки проекту Національної концепції впровадження й розвитку екологічно чистого виробництва в Україні. Так, під егідою НАНУ провідними фахівцями Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень під керівництвом академіка НАН України Б.В.Буркинського спільно зі спеціалістами інших академічних інститутів уперше було розроблено проект «Національної концепції впровадження та реалізації екологічно чистого виробництва в Україні», яка узагальнює принципові методологічні положення впровадження ЕЧВ в Україні [14]. Запропонована ініціатива активно проробляється Кабінетом Міністрів і Верховною Радою України. Зокрема, під керівництвом Міністерства охорони навколишнього природного середовища і Комітету з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи створена міжвідомча робоча група з питань впровадження й розвитку більш чистих виробництв і екологічних технологій, яка разом із науковцями з академічних інститутів займається розробкою і впровадженням нового проекту концепції ЕЧВ.

Висновки

Як показало дослідження, більшість зарубіжних, зокрема розвинутих європейських країн, вже досягли значного прогресу в напрямі сталого розвитку шляхом цілеспрямованого і стійкого впровадження зеленої економіки. Серед ефективних методів управління можна виділити: концепцію еко-ефективності, модель «чисте виробництво», міжнародні стандарти еко-менеджменту й аудиту, методи підвищення безпеки виробництва, продукції і послуг при одночасному зміцненні конкурентних позицій бізнесу. Щодо України, то під впливом наслідків системної економіко-екологічної кризи в державі процес впровадження екологічно чистих технологій на рівні вітчизняних суб'єктів господарювання поки ще гальмується.

Вважаємо за доцільне конкретні механізми впровадження концепції екологічно чистого виробництва розглядати з двох позицій: як державні регуляторні (чи стимулюючі) механізми управління процесом впровадження екологічно чистих виробництв і як ринкові механізми. Це сприятиме активізації процесів екологізації бізнесу і впровадженню екологічно чистих технологій в діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання [16]. Нерозробленість вищезазначених наукових питань визначає напрям подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Central Statistical Office of Hungary: yearbooks 2001–2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ksh.hu – 10/04/2008
2. Council on Environmental Quality — NEPA net resource page, The National Environmental Policy Act of 1969, as amended (Pub. L. 91–190, 42 U. S. C. 4321–4347, January 1, 1970, as amended by Pub. L. 94–52, July 3, 1975, Pub. L. 94–83, August 9, 1975, and Pub. L. 97–258, §4 (b), Sept. 13, 1982) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ceq.hss.doe.gov/laws_and_executive_orders/the_nepa_statute.html
3. Inclusive green growth: for the future we want (OECD) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/greengrowth/Rio+20%20brochure%20FINAL%20ENGLISH%20web%20.pdf>
4. North D.C. Thomas R.P. The Rise of the Western World. – Cambridge: Cambridge University Press? 1973.
5. Алкишин А.С. Экологическая политика зарубежных стран и России : учеб. пособ. / [А.С. Алкишин]. – Волгоград : ВолГУ, 2003. – 228 с.
6. Веблен, Торстейн. Теория делового предприятия / Торстейн Веблен; пер. с англ. М.Я. Каждана; науч. ред. пер. В.Г. Гребенников. – М.: Акад. нар. хоз-ва при Правительстве Рос. Федерации: Дело, 2007. – 287 с
7. Десять умов переходу до зеленої економіки. Документ Комісії Міжнародної торгової Палати з навколишнього середовища та енергетики № 213-18/7 – 27 жовтня 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://icssa.org/sites/default/files/10_conditions_green_economy_ukr.pdf
8. Інституційне забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку територій: зарубіжний та український досвід // С. Слава, П. Сегварі, Р. Моркунайте. – К.: «К.І.С.», 2008. – 112 с. – Парал. тит. арк. англ.
9. Кремер Л. Экологическое право Европейского Союза / Л. Кремер, Г. Винтер. – М.: Городец, 2007. – 144 с.
10. Министерство природных ресурсов и охраны окружающей среды Удмуртской республики. Об опыте зарубежных стран в сфере разработки и реализации стратегий создания зеленой экономики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minpriroda.by/dfiles/000636_78068_zarub_opyt.rtf

11. Міністерство наукових досліджень та інновації в Онтаріо [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mri.gov.on.ca/> – 10/04/2008

12. Мусіна Л. Політика для розбудови зеленої економіки в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CDgQFjAB&url=http%3A%2F%2Ffunf.org.ua%2Fuploadfiles%2Ffckeditor%2FMusina_zelena_econom_2012.ppt&ei=pBBLUcWTC8i0tAbjpYH4Cg&usq=AFQjCNHyZNMlcDZINbOzAOmm6wWt95GWKA&bvm=bv.44158598,d.Yms

13. Национальный отчет по использованию инструментов «зеленого роста» в республике Казахстан [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ecolife.ru/infos/agentstvo-ekoinnovatsijj/4092/>

14. Проект національної концепції впровадження та розвитку екологічно чистого виробництва в Україні / ІПРЕЕД НАН України. – Одеса, 2005. – 24 с.

15. Проект ЮНІДО з більш чистого виробництва. До-

свід впровадження в Україні: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. [У межах проекту міжнародного співробітництва з ЮНІДО «Започаткування та функціонування Національної програми з чистого виробництва в Україні», (Київ, 26 листопада 2008 р.) / НТУУ «КПІ», 2008. – 124 с.

16. Харічков С. Андрєєва Н. Екологічно чисте виробництво: інституційні передумови, шляхи та механізми їх активізації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekonomist/2010_10/9.pdf

17. Харченко М.О., Панченко А.О. Проблеми та перспективи впровадження екологічно чистого виробництва в Україні // Механізм регулювання економіки. – 2011. – № 2. – С. 176–182.

18. Хоменко Я.В. Інституційне середовище як основа сталого економічного зростання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.library.dgtu.donetsk.ua/fem/vip31-3/31-3_32.pdf

УДК 330.3

ВИМІРЮВАННЯ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ ЯК МЕТОД ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ РЕГУЛЮЮЧОГО ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ НА ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

К.В. Кваша

помилки і прорахунки, коригувати їх у разі необхідності.

Постановка проблеми. На основі сучасних спостережень доведена ефективність зв'язку між результативним управлінням і економічним зростанням [1]. Розроблення науково-методичних засад оцінювання результативності існуючих і тих, що плануються, механізмів регулювання інвестиційного забезпечення економічного розвитку дасть змогу визначити дієвість вибраної політики, аналізувати

помилки і прорахунки, коригувати їх у разі необхідності.
За теорією інституціоналізму, рівень інвестиційного забезпечення залежить від створення і ефективного функціонування інститутів та інституціональних механізмів. Відсутність інститутів і недосконалість інституціональних механізмів є перепорою на шляху економічного розвитку, особливо для країн, що розвиваються, і призводить до зменшення інвестицій [2].

Трансакційні витрати формуються в процесі функціонування інститутів і інституційних механізмів. Вони спричинені формальними і неформальними правилами і породжені процесами і взаєминами як всередині, так і поза